



Biznesa departamenta

Akadēmiskās bakalaura studiju programmas

*„Biznesa psiholoģija”*

## STUDIJU PROGRAMMAS

## RAKSTUROJUMS

par 2016./2017. studiju gadu

Programmas direktore

A.Hofmane

Biznesa un ekonomikas fakultātes dekāna p.i

L.Rutka

Rīgā

2017

## Satura rādītājs

1. Studiju programmas īstenošanas mērķi, uzdevumi un iegūstamais grāds.....	3
2. Studiju programmā paredzētie studiju rezultāti.....	3
3. Uzņemšanas noteikumi.....	6
4. Studiju programmas plāns .....	7
5. Studiju programmas praktiskā īstenošana un vērtēšanas sistēma.....	10
6. Iepriekšējā studiju virziena akreditācijā saņemto ieteikumu ieviešana .....	15

### PIELIKUMI

## **1. Studiju programmas īstenošanas mērķi, uzdevumi un iegūstamais grāds**

Studiju programma „Biznesa psiholoģija” ir akadēmiska bakalaura līmeņa studiju programma, kuru absolvējot, tiek piešķirts sociālo zinātņu bakalaura grāds uzņēmējdarbības vadībā. Studiju programmas mērķis ir nodrošināt akadēmisko izglītību uzņēmējdarbības vadībā, ietverot teorētisko zināšanu, zinātniski pētnieciskā darba iemaņu, prasmju un attieksmju veidošanu un profesionālo kompetenču pilnveidošanu vadībā, psiholoģijā un ekonomikā. Kā arī, veicinot personības attīstību un izaugsmi, prasmi patstāvīgi risināt problēmas un pieņemt lēmumus.

Studiju programmas īstenošanas pamatuzdevumi:

- 1) izglītēt uzņēmējdarbības organizācijas un vadības speciālistus ar zināšanām organizāciju psiholoģijā, kuri ir konkurētspējīgi kā Latvijā, tā arī starptautiskajā darba tirgū un kuri spēj veidot savas komerciālās struktūras Eiropas integrācijas un starptautiskās kooperācijas apstākļos;
- 2) nodrošināt konkurētspējīgu speciālistu sagatavošanu, atbilstoši Latvijas un Eiropas valstu izglītības prasībām, tādējādi radot labas iespējas jaunradei, pētnieciskajam darbam nozarē;
- 3) veicināt biznesa izglītības attīstību Latvijā, pilnveidojot Latvijas sociālekonomisko attīstību.

## **2. Studiju programmā paredzētie studiju rezultāti**

Akadēmiskā bakalaura grāda **uzņēmējdarbības vadībā** ieguvējs spēj:

1. Analizēt un novērtēt vietējo un starptautisko ekonomisko vidi, tirgus attīstības tendences un perspektīvas, konkurences situāciju un konkurentu iespējamās aktivitātes.
2. Noteikt un formulēt organizācijas darbības stratēģiju, misiju un mērķus dinamiskajā ekonomiskajā vidē uzņēmumu īpašnieku un sabiedrības interesēs, nodrošinot organizācijas ilgtspējīgu attīstību.
3. Plānot un prognozēt organizācijas racionālu darbību dinamiskajā ekonomiskajā vidē atbilstoši noteiktajiem mērķiem, ekonomiskajai videi un tirgus situācijai.
4. Organizēt darbu ar organizācijas personālu, piesaistot konkurētspējīgu personālu organizācijas sekmīgai attīstībai un atbilstoši noteiktajiem mērķiem īpašnieku, darbinieku un sabiedrības interesēs, nodrošinot organizācijas konkurētspēju.

5. Vadīt un veikt organizācijas izpēti, lai veicinātu organizācijas attīstību vai risinātu organizācijā radušās grūtības un rastu risinājumus konfliktu situācijās, nodrošinot organizācijas efektīvu darbību.
6. Plānot un organizēt personāla attīstību un izaugsmi organizācijā, sadarbojoties un pieaicinot citus nozares speciālistus, izstrādājot tālākpmācības kursus, seminārus un nepieciešamo prasmju attīstības treniņus.
7. Īstenot organizācijas iekšējo komunikāciju, sadarbojoties ar organizācijas personālu, partneriem un īpašniekiem par sasniedzamiem mērķiem un uzdevumiem, un veicināt ārējo komunikāciju, t.sk. ar masu saziņas līdzekļiem, valsts un nevalstiskajām institūcijām.
8. Darboties multikulturālā vidē un brīvi komunicēt angļu valodā ar uzņēmējdarbību saistītos jautājumos.
9. Orientēties organizācijas darbu reglamentējošajos dokumentos, likumdošanā un normatīvajos aktos gan vietējā, gan starptautiskajā mērogā.
10. Patstāvīgi veikt izpēti un analīzes darbu sociālajā zinātnē.
11. Turpināt studijas maģistra programmā tajā pašā vai radniecīgā zinātņu nozarē vai apakšnozarē.

**Profesionālās kompetences:**

1. Spēja lietot psiholoģijas teorētiskās un praktiskās zināšanas un prasmes uzņēmuma un tā struktūrvienību efektīvā vadīšanā.
2. Spēja izstrādāt uzņēmuma darbības stratēģiju, misiju un mērķus valsts, īpašnieku un sabiedrības interesēs.
3. Spēja organizēt uzņēmuma racionālu darbību atbilstoši noteiktajiem mērķiem, ekonomiskajai videi un darba tirgus situācijai.
4. Spēja piesaistīt konkurētspējīgu personālu organizācijas sekmīgai attīstībai, nodrošinot organizācijas konkurētspēju.
5. Spēja veikt personāla atlasīšanu un izvērtēšanu, sniegt rekomendācijas organizācijas vadībai.
6. Spēja vadīt un veikt organizācijas izpēti, organizācijas attīstības veicināšanai un organizācijas efektīvai darbībai.
7. Spēja organizēt personāla attīstību un izaugsmi organizācijā, sadarbojoties ar citiem nozares speciālistiem.
8. Spēja strādāt individuāli un grupā, lietojot savas zināšanas un līdera prasmes, spēja uzņemties atbildību par savas darbības rezultātiem.

9. Spēja sadarboties ar citām organizācijām un ieinteresētām personu grupām uzņēmuma mērķu sasniegšanai.
10. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
11. Spēja veikt zinātniski nozīmīgus pētījumus, kuri sniedz pienesumu sociālajās zinātnēs.
12. Spēja lietot informācijas tehnoloģijas savas darbības veikšanai.
13. Spēja nodrošināt darba aizsardzības un ugunsdrošības normatīvo aktu prasību ievērošanu uzņēmumā.
14. Spēja nodrošināt darba tiesisko attiecību normu ievērošanu uzņēmumā.
15. Spēja nodrošināt vides aizsardzības normatīvo aktu ievērošanu uzņēmumā.

### **Profesionālās prasmes:**

1. Patstāvīgi pieņemt un pamatot lēmumus savā darbībā, uzņemties atbildību un risināt problēmas.
2. Izprast aktuālās ekonomiskās attīstības likumsakarības un principus.
3. Izprast uzņēmuma darbības kopsakarības.
4. Analizēt uzņēmuma darbību, identificēt problēmas un izstrādāt to risinājumus.
5. Kritiski un kreatīvi domāt un, uz apgūto zināšanu un prasmju bāzes, rast inovatīvas pieejas problēmu risināšanā.
6. Lietot modernas informācijas iegūšanas, apstrādes un sistematizēšanas tehnoloģijas.
7. Organizēt un vadīt personāla darbu, prast risināt konflikta situācijas.
8. Prast izstrādāt personāla attīstības un izaugsmes uzdevumus un plānu .
9. Vadīt komandas/grupas darbu.
10. Strādāt komandā/grupā, deleģēt un koordinēt pienākumu izpildi.
11. Izvēlēties, novērtēt un motivēt personālu.
12. Ieviest inovatīvus risinājumus un metodes uzņēmuma darba, ražošanas un vadīšanas organizācijā.
13. Formulēt uzņēmuma mērķus, sastādīt attīstības stratēģisko plānu un veikt tā izpildes novērtējumu.
14. Izprast tirgvedības principus un tās lomu uzņēmuma stratēģiskajā attīstībā.
15. Lietot jaunākās darba organizācijas formas un vadības informācijas sistēmas uzņēmuma vadīšanas procesa nodrošināšanā.
16. Atrast, kritiski izvērtēt, atlasīt un apstrādāt informāciju, patstāvīgi lietot jaunākos pētījumus un nozares sasniegumus savā darbībā.
17. Izprast īpašnieku un citu ieinteresēto pušu intereses un integrēt tās uzņēmuma attīstības stratēģiskajā plānā.

18. Sadarboties ar speciālistiem tajā pašā vai radniecīgā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, atrast partnerus.
19. Komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu saziņas līdzekļiem, valsts un nevalstiskajām institūcijām.
20. Īstenot pētniecisko projektu izstrādi, organizācijas efektivitātes paaugstināšanai.
21. Orientēties uzņēmumu darbību reglamentējošajos dokumentos un normatīvajos aktos.
22. Patstāvīgi apgūt jaunas zināšanas.
23. Efektīvi plānot un organizēt savu darbu.
24. Prast sagatavot un sniegt prezentācijas.
25. Ievērot normatīvos aktus un ētikas normas.
26. Pārvaldīt valsts valodu.
27. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī.
28. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
29. Ievērot darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības noteikumus.
30. Ievērot darba tiesisko attiecību noteikumus..

### **3. Uzņemšanas noteikumi**

Studentu uzņemšana akadēmiskajā bakalaura studiju programmā „Biznesa psiholoģija” notiek saskaņā ar RISEBA Uzņemšanas noteikumiem, kas katru gadu tiek apstiprināti augstskolas Senātā.

Imatrikulācijai studiju programmā „Biznesa psiholoģija” gan pilna laika, gan nepilna laika studijām uzņem personas, kurām:

- ir iegūta vidējā vai vidējā profesionālā izglītība;
- vidusskolas atestāta sekmju izrakstā definētajos mācību priekšmetos (t.i. angļu valoda, latviešu valoda un literatūra, informātika, matemātika (algebra un ģeometrija, biznesa ekonomiskie pamati) nav zemāka vērtējuma par 4 ballēm;
- ir nokārtoti centralizētie eksāmeni latviešu valodā un angļu valodā. Centralizēto eksāmenu sertifikāti nav nepieciešami sekojošām personām:
  - kuras ieguvušas vidējo izglītību līdz 2004.gadam;
  - kuras ieguvušas izglītību ārvalstīs, ievērojot 1994.gada 21.jūnija Konvenciju, kas nosaka Eiropas skolu statūtus;
  - personām ar īpašām vajadzībām, iesniedzot apstiprinošu dokumentu par atbrīvošanu no CE kārtošanas, pamatojoties uz MK Noteikumiem nr. 112 no 11.03.2003., Kārtība, kādā izglītojamie atbrīvojami no noteiktajiem valsts pārbaudījumiem.

Reģistrējoties studijām krievu valodā, reflektantiem no ārvalstīm papildus minētajām prasībām, jākārto RISEBA sagatavots tests krievu valodā.

Uzsākot studiju procesu, pēc imatrikulēšanas studentiem tiek piedāvātas ievadlekcijas, kurās viņi tiek iepazīstināti ar augstskolu, tās iekšējiem normatīviem, organizāciju, materiāli tehnisko bāzi un studiju procesu. Šajās ievadlekcijās notiek iepazīšanās ar studentiem un viņu interešu loku, tiek veicināta arī savstarpējā sadarbība un attīstītas komandas prasmes.

#### 4. Studiju programmas plāns

2016./2017. studiju gadā studiju programmas plānā ir veiktas šādas izmaiņas:

1) lai īstenotu MK noteikumu Nr. 240 „*Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu*” prasības, studiju programmas plānā obligātajā daļā tika ieviests jauns studiju kurss „Civīlā un vides aizsardzība” 1 KP apjomā;

2) lai ieviestu vienotu pieeju angļu valodas apguvē un veicinātu angļu valodas zināšanu apguves kvalitāti saskaņā ar Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas „RISEBA” rīkojumu Nr. 17/1.1-11/69 no 22.03.2017. studiju kursam „Biznesa komunikācijas angļu valodā” tika palielināts kopējais apjoms no 8 KP uz 11 KP, ieviests Kembridžas Biznesa angļu valodas (BEC (Business English Cambridge) Vantage) eksāmens;

3) pamatojoties uz studējošo aptauju rezultātiem un Programmas padomes ieteikumiem, no programmas tika izslēgti studiju kursi „Pārdošana un klientu apkalpošana” un „Karjeras attīstības teorijas”.

Aktualizēto studiju programmas plānu skat. 4.1. tabulā.

4.1.tabula

#### Studiju programmas plāns

1. studiju gads					
1. semestris			2. semestris		
Studiju kursa nosaukums	Daļa	Kredītpunkti	Studiju kursa nosaukums	Daļa	Kredītpunkti
Mikroekonomika	A	3	Biznesa komunikācijas angļu valodā 2	A	3
Vadībzinības	A	3	Makroekonomika	A	2
Informācijpratība	A	2	Biznesa ētika	A	1
Personības izaugsme un komandas veidošana	B	2	Grāmatvedība	A	2
Vispārīgā psiholoģija	B	4	Sociālā psiholoģija	A	2
Ievads biznesa psiholoģijas pētniecībā	A	2	Uzņēmējdarbība	B	2
Prezentācijas prasme	B	2	Organizāciju	A	2

			psiholoģija		
Biznesa komunikācijas angļu valodā 1	A	3	Ekonomikas psiholoģija	B	2
			Starpkultūru komunikācija un psiholoģija	B	2
			Kursa darbs biznesa psiholoģijā 1	B	2
<b>Kredītpunkti kopā:</b>		<b>21</b>	<b>Kredītpunkti kopā:</b>		<b>20</b>
<b>2. studiju gads</b>					
<i>1. semestris</i>			<i>2. semestris</i>		
Mārketings	A	3	Biznesa komunikācijas angļu valodā 4	A	2
Personālvadība	A	2	Brīvās izvēles kurss	C	2
Patopsiholoģija organizācijā 1	B	2	Vadības grāmatvedība	A	4
Konfliktu vadīšana un mediācija organizācijā	B	2	Vadības psiholoģija	B	2
Komerctiesības	A	2	Patopsiholoģija organizācijā 2	B	2
Koučings biznesā	B	2	Personības izpētes metodes organizācijā	B	2
Patērētāju uzvedība	B	2	Zinātniski pētnieciskās metodes 1	A	2
Brīvās izvēles kurss	C	2	Kreativitāte uzņēmējdarbībā	B	2
Civilā un vides aizsardzība	A	1	Kursa darbs biznesa psiholoģijā 2	A	2
Biznesa komunikācijas angļu valodā 3	A	3			
<b>Kredītpunkti kopā:</b>		<b>21</b>	<b>Kredītpunkti kopā:</b>		<b>20</b>
<b>3. studiju gads</b>					
<i>1. semestris</i>			<i>2. semestris</i>		
Finanšu vadīšana	A	3	Projektu vadīšanas pamati	B	2
C daļas kurss	C	2	Pieaugušo izglītošana	B	2
Politiskā psiholoģija	B	2	Inovāciju menedžments	B	2
Stratēģiskā vadībinība	A	3	Zinātniski pētnieciskās metodes II	A	2
Grupās vadīšanas psiholoģiskie aspekti	B	2	Bakalaura darbs	A	10
Biznesa psiholoģija	A	2			
Darba tiesības un darba aizsardzība	A	2			
Starptautiskais mārketings	A	2			
Starptautiskais bizness	A	2			



Piedāvātie specializācijas kursi iekļauj gan teoriju, gan praksi, jo tiek orientēti uz personības izpēti un pilnveidošanu, piemēram, „Personības izaugsme un komandas veidošana”, „Sociālā psiholoģija”, „Personības izpētes metodes organizācijā”, „Grupās vadīšanas psiholoģiskie aspekti”, „Vispārīgā psiholoģija”, „Konfliktu vadīšana un mediācija organizācijā”, „Personības izpētes metodes organizācijā”, „Grupās vadīšanas psiholoģiskie aspekti”.

Studiju programmā ir paredzēti 47 studiju kursi, t.sk. vispārizglītojošie studiju kursi 28 kredītpunktu apjomā, uzņēmējdarbības teorētiskie pamatkursi uzņēmējdarbības vadības un biznesa psiholoģijas kursi 86 kredītpunktu apjomā un brīvās izvēles daļas kursi 6 kredītpunktu apjomā.

Studiju programmā ir paredzēti **divi studiju darbi**. 2016./2017. studiju gadā uzņemtajiem studentiem programmā ir paredzēti sekojošie studiju darbi: Kursa darbs biznesa psiholoģijā I (1. studiju gads) un Kursa darbs biznesa psiholoģijā II (2. studiju gads). Studiju darbu izstrādāšanu un noformēšanu reglamentē „Studiju darbu izstrādāšanas nolikums” un „Kursa darbu izstrādāšanas nolikums Biznesa psiholoģijas programmas studējošajiem”. Darbu saturu un kvalitāti, kā arī studējošo prezentācijas prasmi, vērtē ar RISEBA rīkojumu nozīmēta komisija 10 ballu sistēmā.

Studiju beigās ir jāizstrādā un jāaizstāv **bakalaura darbs**. Lai sekmīgi izpildītu visu kursu apjomu un iegūtu zinātnisko grādu, studentiem bakalaura darbā ir jādemonstrē studiju procesā iegūtās akadēmiskās zināšanas.

Trešā studiju gada 1. semestra vidū studentiem ir jāizvēlas sava bakalaura darba tēma. Bakalaura darba izstrādāšanu un noformēšanu reglamentē „Studiju darbu izstrādāšanas nolikums”.

Studējošie gala pārbaudījumu (bakalaura darba aizstāvēšanu) drīkst kārtot, ja:

- pozitīvi ir novērtēta programmā paredzētā studiju kursu apguve;
- pozitīvi novērtēti studiju darbi;
- izpildītas visas studiju līgumā noteiktās finansiālās saistības.

Ja studiju programma ir sekmīgi apgūta un gala pārbaudījumos saņemts pozitīvs vērtējums (zemākais sekmīgais vērtējums 4 balles), studentiem tiek piešķirts sociālo zinātņu bakalaura grāds uzņēmējdarbības vadībā.

## 5. Studiju programmas praktiskā īstenošana un vērtēšanas sistēma

Studiju programma tiek īstenota vairākās studiju formās, t.i. pilna laika dienas, nepilna laika vakara un tālmācībā. Studijas notiek divās valodās – latviešu un krievu. Studiju ilgums pilna laika studējošajiem ir 3 gadi (30 akadēmiskie mēneši), nepilna laika studējošajiem – 3,5 gadi (35 akadēmiskie mēneši).

Pilna laika dienas studiju forma tiek realizēta darba dienās: no pirmdienas līdz piektdienai laikā no plkst. 8.00 līdz 17.00. Pilna laika vakara studiju forma tiek realizēta otrdienu, ceturtdienu un piektdienu vakaros, laikā no plkst. 18.00 līdz 21.10. Un sestdienās laikā no plkst. 9.00 līdz 17.30.

Nepilna laika tālmācības studiju forma ir visjaunākā RISEBA studiju forma. Tās organizācijai tiek lietota RISEBA informācijas sistēma „e.riseba”, kurā tiek ievietoti studiju materiāli, instrukcija darbam ar „e.riseba”, reģistrēti visi studenti un visi darbinieki - mācībspēki, notiek komunikācija starp studentiem, pasniedzējiem un Tālmācības centra administrāciju (diskusiju forumi, jaunumu forums), tiek reģistrēti visu pārbaudes darbu rezultāti – vērtējums un atgriezeniskā saite, kas sniedz pārskatu studentiem, pasniedzējiem un tālmācības studiju administratoram par studiju procesa gaitu.

Tālmācības studiju materiāli sastāv no attiecīgā studiju kursa apraksta - studijveža - metodiskajiem norādījumiem attiecīgā studiju kursa apguvei, video lekcijām, prezentācijām ar audio ierakstu, konspektiem un tml. Metodiskie norādījumi paredz vienotu tālmācības materiālu metodiku un formu visos RISEBA tālmācībasursos.

Tālmācības studiju darba organizācija, tāpat kā klātienē studijās, notiek pēc studiju plāna. Katra studentu grupa semestra sākumā saņem studiju plānu, kurā norādīti semestra laikā apgūstamie studiju kursi un apguves grafiks, kursa apguves plānotais ilgums un plānotie ieskaīšu/eksāmenu datumi. Katra studiju kursa ietvaros studenti saņem informāciju par attiecīgo kursu prasībām, to izpildi un vērtēšanu.

Tālmācības studentiem ir iespēja apmeklēt arī klātienē nodarbības ierobežotā apjomā (ierobežojums: līdz 50% no nodarbībām) bez papildus samaksas, par to vienojoties ar studiju programmas direktoru un informējot tālmācības studiju administratori. Neskatoties uz klātienē nodarbību apmeklējumu, pārbaudījumi jākārtā pie tālmācības mācībspēka, atbilstoši tālmācības prasībām.

Studiju programmas organizācija paredz, ka pirmais studiju gads tiek veltīts uzņēmējdarbības un psiholoģijas teorētisko pamata aspektu un vispārīzglītojošo studiju kursu realizēšanai, piemēram, Vadībzinības, Vispārīgā psiholoģija, Sociālā psiholoģija, Ekonomika, Grāmatvedība, Informācijpratība u.tml. Otrajā studiju gadā turpinās uzņēmējdarbības teorētiskie pamatkursi un tiek apgūti psiholoģiskie aspekti biznesā – organizāciju psiholoģija,

vadības psiholoģija, konfliktu risināšana un mediācija organizācijā u.tml. Trešajā studiju gadā tiek sniegtas padziļinātas zināšanas uzņēmējdarbībā un biznesa psiholoģijā, kā arī tiek attīstītas pētījumu veikšanas prasmes, sekmīgai bakalaura darba izstrādei.

Akadēmiskā bakalaura studiju programma „Biznesa psiholoģija” veidota, lai izglītotu un sagatavotu kvalificētus speciālistus konkurētspējīgai darbībai valsts un privātajos uzņēmumos Latvijā un ārvalstīs. Studiju programmas akadēmiskais personāls sagatavo studējošos darbam globālajā pasaulē, daloties ar savu pieredzi starptautiskā mērogā, sniedzot zināšanas par Eiropas un NVS valstu uzņēmējdarbības vides specifiku, tradīcijām un darba metodēm. Studijas tiek organizētas latviešu un krievu valodās, bet atsevišķi studiju kursi tiek pasniegti arī angļu valodā. Studiju laikā studējošie var apgūt papildus svešvalodu, kas nodrošina jauno speciālistu fleksibilitāti un konkurētspēju darba tirgū un ļauj veidot veiksmīgu profesionālo karjeru.

RISEBA esošā darba pieredze, veidojot akadēmisko bakalaura studiju programmu „Biznesa psiholoģija”, un veiktās studējošo aptaujas rāda, ka gan studiju programma, gan studiju formas ir ļoti aktuālas un nozīmīgas, un ka tām ir plašas attīstības iespējas.

Studiju programmas saturs atbilst četriem galvenajiem augstākās izglītības mērķiem, t.i. personības attīstīšana, nodrošinot attiecīgus studiju kursus; demokrātiskās sabiedrības attīstība, ievērojot demokrātijas principus studiju procesa organizēšanā; zinātnes attīstība, RISEBA personālam un studentiem aktīvi piedaloties zinātniski pētnieciskajos projektos; darba tirgus prasību ievērošana definējot studiju programmas studiju rezultātus un veidojot studiju kursu saturu.

Studiju programmas studējošajiem un personālam ir nodrošināta iespēja piedalīties starptautiskās apmaiņas projektos Erasmus+ programmas ietvaros. Ir noslēgti sadarbības līgumi ar 90 augstākās izglītības iestādēm 36 valstīs. 2016./2017. studiju gadā vienu semestri studēt kādā no partneraugstskolām izmantoja 6 programmas studenti: 3. studiju gada studente G.Abduganieva studēja „ESDES The Business School of Uclj” (Francija), 3. studiju gada studente D.Mackeviča – „Universidad Rey Juan Carlos” (Spānija), 3. studiju gada studentes M.Mežijeva, K.Tkačenko - Universita Degli Studi di Brescia (Itālija), 2. studiju gada studente E.Rudzīte - University of Economics, Prague (Čehija), 2. studiju gada studente Marija Stankeviča – University of Nicosia (Kipra).

Studējošiem ir iespēja apgūt atsevišķus studiju kursus citās Latvijas un citu valstu augstskolās. Attiecīgie studiju kursi tiek pārskaitīti uz RISEBA programmu tikai tad, ja to saturs un apjoms ir līdzvērtīgs attiecīgiem RISEBA studiju kursiem. Turklāt, ja kursi apgūti kādā ārvalstu izglītības iestādē, tad nepieciešams arī izvērtēt minētas iestādes atzīšanu Latvijā, ko veic Akadēmiskās informācijas centrs.

Jebkuram interesentam, t.sk. citu izglītības iestāžu studējošiem, ir iespēja apgūt jebkuru programmas studiju kursu klausītāja statusā un saņemt par to attiecīgu augstskolas apliecinājumu. 2016./2017. studiju gadā Akadēmiskā bakalaura studiju programmā „Biznesa psiholoģija” klausītāja statusā studēja 1 cilvēks, apmeklējot studiju kursu „Koučings biznesā”.

Visi studiju programmā paredzētie studiju kursi tiek īstenoti atbilstoši studiju kursu aprakstiem, kuros noteikta arī attiecīgā kursa vērtēšanas sistēma, ievērojot RISEBA vienoto vērtēšanas sistēmu. RISEBA lietotā vērtēšanas sistēma balstās uz sekojošiem principiem:

- vērtējuma obligātums – nepieciešamība iegūt pozitīvu vērtējumu par katru studiju kursu;
- akumulēšana – studējošā iegūtās zināšanas tiek vērtētas, summējot visus studiju laikā iegūtos pozitīvos vērtējumus;
- prasību atklātība un skaidrība – uzsākot studijas, studējošais tiek informēts par studiju kursa saturu, prasībām un vērtējumu.

RISEBA studiju un zināšanu novērtēšanas metodes ir objektīvas, un tiek konsekventi ievērotas. Ikvienas pārbaudes apjoms atbilst attiecīgā studiju kursa programmas saturam un Profesiju standartā noteiktām prasmju un zināšanu prasībām.

Studiju rezultātus RISEBA vērtē pēc diviem rādītājiem:

- kvalitatīvais vērtējums - atzīme 10 ballu sistēmā;
- kvantitatīvais vērtējums – kredītpunktu skaits atbilstoši studiju kursa apjomam un nozīmīgumam.

Studentu zināšanu kvalitāti RISEBA vērtē, pamatojoties uz Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas rīkojumu un atbilstoši augstskolā esošiem vērtēšanas kritērijiem.

Iegūstamo kredītpunktu summa ir norādīta studiju plānā. Lai novērtētu studentu izpildītā darba apjoma atbilstību plānam, katru semestri un studiju gadu tiek veikts tā kvantitatīvais vērtējums kredītpunktos – 1 kredītpunkts atbilst 40 stundām.

Studiju programmā tiek lietotas **dažādas studiju metodes**, t.sk. lekcijas, praktiskās nodarbības, semināri, diskusijas, meistarklases, treniņi, ekskursijas, pieredzējušo profesionāļu atklātas lekcijas, ārvalstu speciālistu vieslekcijas un tml.

Katrs pasniedzējs savā studiju kursā regulāri pārbauda studentu zināšanas, lietojot kursa programmās un aprakstā norādītos **pārbaudes veidus** (kontroldarbi, mājasdarbi, referāti, prezentācijas, patstāvīgie darbi, grupas darbi u.t.t.). Prasības ir atkarīgas no studiju kursa specifikas un studiju procesa organizācijas tajā. Regulārs darbs semestrī ietekmē studiju kursa noslēguma vērtējumu.

Pamatojoties uz nolikumu „Prasības RISEBA pasniedzējiem”, pārbaudes veidu nosaka pasniedzējs, ņemot vērā prasības kursa apguvei un katra vērtējuma īpatsvaru. Eksāmeni RISEBA tiek organizēti gan rakstiski, gan mutiski. Gala vērtējums pēc studiju kursa apguves ietver studenta darba novērtējumu visa studiju kursa apguves laikā, tajā skaitā, līdzdalību un darba kvalitāti nodarbībās, kontroldarbu un patstāvīgo darbu rezultātus, kā arī eksāmena vērtējumu. Kursu apguve ir sekmīga, ja programmā noteiktās prasības ir izpildītas līdz pārbaudījuma perioda beigām, izņemot gadījumus, kad saņemts pārbaudījuma kārtošanas termiņa pagarinājums.

Tālmācībā programma tiek īstenota tāpat kā citās studiju formās. Būtiskākā atšķirība ir komunikācijā starp studējošo un pasniedzēju, kas notiek, izmantojot IT resursus – galvenokārt, e.riseba, *Skype* un e-pastu. Lai motivētu studentus un pārliecinātos par zināšanu apguves līmeni, tālmācībā ir lielāks skaits pārbaudes darbu.

### **5. Studiju programmas absolventu nodarbinātības perspektīvas**

Akadēmiskā bakalaura studiju programma “Biznesa psiholoģija” ir izstrādāta atbilstoši normatīvo aktu prasībām, ievērojot darba devēju un citu ekspertu ieteikumus. Studiju programmas īstenošanas laikā regulāri tiek izvērtēts bakalaura darbu recenzentu un valsts pārbaudījumu komisijas, kā arī citu ekspertu viedoklis, lai maksimāli nodrošinātu studiju programmā izvirzīto rezultātu sasniegšanu.

Akadēmiskās bakalaura studiju programmas „Biznesa psiholoģija” absolventi iegūst sociālo zinātņu bakalaura grādu uzņēmējdarbības vadībā. Studiju programmas apguvē studējošie iegūst prasmes un kompetences, gan uzņēmējdarbības uzsākšanai, sava uzņēmuma veidošanai, gan darbam dažādās organizācijās, lai darbotos kā vidēja līmeņa vadītāji vai speciālisti personāla vadības jautājumos. Līdz ar to var apgalvot, ka studiju programmas absolventu nodarbinātības perspektīvas ir ļoti plašas.

Ņemot vērā Ekonomikas ministrijas 2016. gadā sagatavoto “*Informatīvo ziņojumu par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm*” (periodam līdz 2022. gadam un ilgtermiņa darba tirgus prognozes līdz 2030. gadam), var secināt, ka pieprasījums pēc augstas kvalifikācijas speciālistiem (vadītājiem, vecākiem speciālistiem, speciālistiem) nākotnē tikai pieaugs (skat. 5.1. attēlu). Tautsaimniecības pārstrukturizācijas rezultātā aizvien straujāk pieaugs pieprasījums pēc darbaspēka apstrādes rūpniecībā un pakalpojumos, it īpaši komercpakalpojumos. Sagaidāms, ka

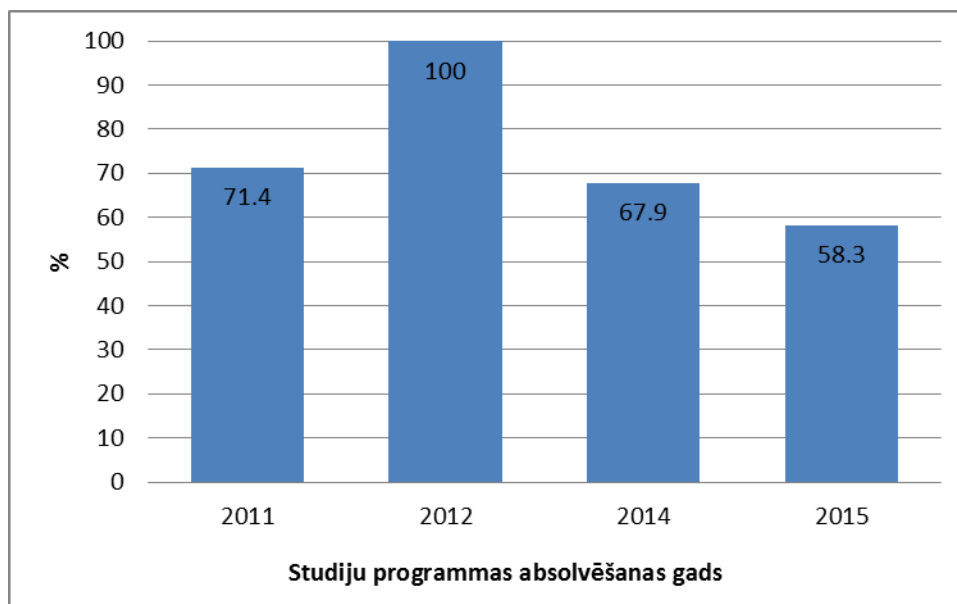
profesiju griezumā vidējā termiņā pieprasījums palielināsies arī pēc komercdarbības un pārvaldes speciālistiem.

	Izmaiņas pret 2015.gadu		Struktūra	
	2022	2030	2022	2030
Augstas kvalifikācijas profesijas, tai skaitā:	11,2	21,7	43,4	45,8
Vadītāji	9,7	17,5	10,4	10,8
Vecākie speciālisti	10,3	20,5	17,8	18,8
Speciālisti	13,4	26,1	15,1	16,2
Vidējas kvalifikācijas profesijas, tai skaitā:	4,0	5,8	45,6	44,8
Iestāžu kalpotāji	-2,6	-10,7	5,1	4,5
Pakalpojumu darbinieki	4,4	3,9	14,6	14,1
Kvalificēti lauksaimniecības darbinieki	-5,8	-13,0	3,5	3,1
Kvalificēti strādnieki	10,2	21,3	13,4	14,2
Iekārtu un mašīnu operatori	3,0	5,1	9,0	8,8
Zemas kvalifikācijas profesijas	-6,9	-17,6	10,8	9,2
Kopā	5,7	9,5	100	100

5.1. attēls. Darba spēka pieprasījuma izmaiņas profesiju grupās procentos (pēc EM Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm, 2016).

Uz kvalificētu speciālistu trūkumu darba tirgū jau šobrīd norāda TNS veiktais pētījums *“Aktuālās darba tirgus tendences 2015. gadā”*. Savukārt *“CVO Recruitment”* pētījums par pieprasītākajiem darbiniekiem Latvijā (2015) norāda, ka ir vērojams būtisks pieprasījums pēc speciālistiem biznesa attīstībā, pārdošanā, mārketingā, personāla vadība. Tās ir jomas, kurās var veiksmīgi strādāt studiju programmas *“Biznesa psiholoģija”* absolvents. To apliecina Latvijas Darba devēju konfederācijas un karjeras portāla *Prakse.lv* TOP 10 darba devēju ieteiktāko izglītības iestāžu kopvērtējums (2016. gada jūnijā), kurā studiju programma *„Biznesa psiholoģija”* ir 1. vietā profesijā *„Konsultants darba attiecību jautājumos”*, 3. vietā profesijā *„Personāla atlases speciālists”*, 5. vietā profesijā *„Pārdošanas menedžeris”*.

Studiju programmas absolventu nodarbinātības īpatsvaru uz 2016. gada sākumu pēc studiju beigšanas gada, var aplūkot 5.2. attēlā. Kopumā uz 2016. gada sākumu 64,77% studiju programmas absolventi ir nodarbināti. Daļa absolventu, kas nav nodarbināti turpina studijas RISEBA vai citā augstākās izglītības iestādē un nevar apvienot darbu un mācības.



5.2. attēls. Studiju programmas nodarbināto absolventu īpatsvars 2016. gada sākumā.

Studējošo nodarbinātības perspektīvas, lai uzsāktu uzņēmējdarbību, būtiski palielina RISEBA Radošais biznesa inkubators, kas sniedz iespēju, mentoru pārraudzībā, attīstīt studējošo biznesa idejas iegūstot praktiskas zināšanas un iemaņas ne tikai konkrētās biznesa idejas attīstīšanai, bet arī kopumā paaugstinot studējošo uzņēmējspēju.

## 6. Iepriekšējā studiju virziena akreditācijā saņemto ieteikumu ieviešana

Iepriekšējā studiju programmas „Biznesa psiholoģija” akreditācijā saņemtie ieteikumi galvenokārt vērsti uz bibliotēkas resursu palielināšanu un zinātnes attīstību biznesa psiholoģijā. Bibliotēkas resursu pilnveidošana noris plānveida, katru gadu no augstskolas budžeta iegādājoties programmas mācībspēku ieteiktu, kā arī studējošo akadēmiskajām un profesionālajām interesēm atbilstošu nozares zinātnisko literatūru gan latviešu, gan krievu, gan angļu valodā. Literatūras resursu iegādē būtiska nozīme ir jaunāko izdevumu iegādei, kas pēc iespējas, atbilstu mūsdienu biznesa psiholoģijas tendencēm un atspoguļotu nozares aktualitātes. Lai nodrošinātu studējošo patstāvīgā darba iespējas un mācībspēku zinātnisko darbību, būtisks studiju programmas informatīvais resurss ir bibliotēkā pieejamās 5 abonētās datu bāzes dažādās zinātņu nozarēs – *EBSCO*, *EMERALD*, *Web of science*, *PRMEC*, *Leta: ziņas/arhīvs* un *Nozare.lv*. Kā arī tiek piedāvātas dažādas izmēģinājuma datu bāzes, kas augstskolā ir uz nenoteiktu laiku un brīvpieejas e-resursi.

Studiju programmas akadēmiskā personāla zinātniskā darbība ar katru gadu kļūst arvien aktīvāka, piedaloties gan konferencēs, gan publicējot augstas kvalitātes zinātniskos rakstus starptautiskajās datu bāzēs (piem., *Thomson Reuters*, *Scopus*, *Erik*, A un B klases

zinātniskajos žurnālos). To veicina ne tikai studiju programmai atbilstoša zinātniskā virziena "Psiholoģija un Supervīzija Biznesā" attīstība, bet arī RISEBA zinātnes attīstības politika.

Iesaistot zinātniskajā pētniecībā arī studējošos, 2016./2017. studiju gadā tika organizēta ikgadējā Starptautiskā studentu zinātniskā konference "*Mainīgā pasaule – jaunu risinājumu meklējumos – 2017*". Viena no apjomīgākajām konferences sekcijām bija tieši biznesa psiholoģijā, kurā studējošie prezentēja savus pētījumus par personāla apmierinātību, profesionālo izdegšanu, korporatīvo sociālo atbildību, līderību dažādās organizācijās. Labākie konferencē prezentētie raksti apkopoti zinātnisko rakstu krājumā.

Tāpat studiju programmas studenti sadarbībā ar darbu zinātniskajiem vadītājiem prezentē sava bakalaura darba ietvaros veiktā pētījuma rezultātus starptautiskās zinātniskās konferencēs, piemēram:

Blumberga, S., Bagata, L. *Personnel work life quality and job satisfaction at state holding company*. Conference proceedings 2016. Albania. Bulgaria. 22. – 31.08. SGEM. International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Science & Arts.

Zakriževska, M., Lariņš A. *Communication styles and business transformation project team assessment in multicultural organization*. Latvia. Riga. 27.-29.04. The 10-th Annual Scientific Baltic Business Management Conference 2017: "Sustainable Organisations: Creating and Managing in Turbulent Business Environment"



**1. pielikums. Studiju kursu apraksti.**

2. pielikums pieejams pie studiju programmas direktora.

## 2. pielikums. Studiju programmas atbilstība valsts akadēmiskās izglītības standartam.

RISEBA akadēmiskā bakalaura studiju programma „Biznesa psiholoģija” bakalaura grāda uzņēmējdarbībā iegūšana atbilst 2014. gada 13. maijā LR MK noteikumiem Nr.420 – „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (skat.2.1.tabulu).

2.1.tabula

### LR Ministru kabineta noteikumu prasību atbilstība bakalaura studiju programmai „Biznesa psiholoģija”

Prasības LR Ministru kabineta noteikumos Nr.240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”	RISEBA augstākās izglītības bakalaura studiju programmā Biznesa psiholoģija
6. p. Bakalaura studiju programmas apjoms pilna laika un nepilna laika studijās ir 120 līdz 160 kredītpunktu, no kuriem ne mazāk kā 10 kredītpunktu ir bakalaura darba izstrāde. Studiju ilgums pilna laika studijās ir seši līdz astoņi semestri.	Studiju programmas apjoms – 120 kredītpunktu, no kuriem 10 kredītpunkti ir bakalaura darbs; studiju ilgums pilna laika studijās ir 6 semestri.
7.p. Studiju kursi un studiju moduļi veido studiju programmu obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas.	Studiju kursi veido studiju programmu obligātās (A), ierobežotās izvēles (B) un izvēles daļas (C).
8.p. Bakalaura studiju programma sastāv no obligātās daļas (ne mazāk kā 50 kredītpunktu), ierobežotās izvēles daļas (ne mazāk kā 20 kredītpunktu) un izvēles daļas.	Studiju programmas kursu apjomi attiecīgi ir: Obligātā daļa (A)- 74 kredītpunktu; Ierobežotās izvēles daļa (B)– 40 kredītpunktu; Un brīvās izvēles daļa (C) - 6 kredītpunkti.
10.p. Bakalaura studiju programmas obligātajā daļā un ierobežotās izvēles daļā ietver attiecīgās zinātņu nozares vai apakšnozares pamatnostādnes, principus, struktūru un metodoloģiju (ne mazāk kā 25 kredītpunkti), zinātņu nozares vai apakšnozares attīstības vēsturi un aktuālās problēmas (ne mazāk kā 10 kredītpunktu), kā arī zinātņu nozares vai apakšnozares raksturojumu un problēmas starpnozaru aspektā (ne mazāk kā 15 kredītpunktu).	1) KP skaits, kas bakalaura studiju programmas obligātajā daļā un ierobežotās izvēles daļā ietver attiecīgās zinātņu nozares vai apakšnozares pamatnostādnes, principus, struktūru un metodoloģiju ir 36 KP. 2) KP skaits, kas ietver zinātņu nozares vai apakšnozares attīstības vēsturi un aktuālās problēmas ir 16 KP. 3) KP skaits, kas ietver zinātņu nozares vai apakšnozares raksturojumu un problēmas starpnozaru aspektā ir 23.
12.p. Pēc bakalaura programmas apguves piešķir sociālo zinātņu bakalaura grādu.	Studiju programmu apguves noslēgumā studentiem tiek piešķirts sociālo zinātņu bakalaura grādu uzņēmējdarbības vadībā.
13.p. Bakalaura grāds dod tiesības turpināt studijas maģistra studiju programmā, profesionālajā maģistra studiju programmā un otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmā, ja ir izpildītas attiecīgās studiju programmas uzņemšanas prasības, kuras ietver atbilstošas priekšzināšanas sekmīgai šīs studiju programmas apguvei.	Bakalaura grāda iegūšana dod tiesības turpināt studijas maģistra programmā tajā pašā vai radniecīgā zinātņu nozarē vai apakšnozarē.

Analizējot studiju programmas „Biznesa psiholoģija” satura atbilstību Valsts standarta prasībām, var secināt, ka RISEBA studiju programma pilnībā atbilst prasībām.

### 3. pielikums. Studiju programmas izmaksas un to kalkulācijas.

Studiju programmas „Biznesa psiholoģija” studiju procesa nodrošināšanai galvenais finansējuma avots ir studiju maksa. Studiju maksas apmēru un samaksas kārtību katram studiju gadam nosaka un apstiprina RISEBA Senāts (skat. studiju maksas apmēru 3.1.tabulā).

3.1.tabula

**Studiju maksas apmērs pēc studiju formām (EUR gadā)**

<b>Studiju forma</b>	<b>Studiju maksas apmērs</b>
Pilna laika dienas nodaļa	2000,-
Nepilna laika vakara nodaļa	1700,-
Nepilna laika izejamo dienu nodaļa	1500, -
Tālmācība	1500,-

RISEBA noteiktas sekojošas studiju maksas apmaksas iespējas studējošiem:

- par visu programmu kopumā;
- par visu studiju gadu;
- par vienu semestri;
- par mēnesi, saskaņā ar līgumā paredzēto maksājumu grafiku, precīzi ievērojot maksāšanas termiņus un maksājamās summas.

Studiju maksa var tikt segta no sekojoša finansējuma:

- studējošā personīgie līdzekļi;
- studējošā vecāku un citu radnieku personīgie līdzekļi;
- studējošā darba devēja finansējums;
- studiju kredīts ar valsts vārdā sniegtu galvojumu;
- komerc kredīts;
- sponsoru finansējums.

Katru studiju gadu ar rektora rīkojumu pamatstudijās tiek noteikts RISEBA finansēto budžeta vietu skaits. Konkurso uz budžeta vietām reglamentē nolikums par konkursu uz studiju maksas atlaidēm. Pieteikšanās budžeta vietām notiek, izmantojot elektronisko e-pakalpojumu [www.latvija.lv](http://www.latvija.lv).

**4. pielikums. Studiju programmas salīdzinājums ar līdzīgām studiju programmām  
Latvijā un Eiropas Savienībā.**

Studiju programmas salīdzinājums ar līdzīgām studiju programmām Latvijā un Eiropas Savienībā apkopots 4.1.tabulā.

## RISEBA bakalaura programmas “Biznesa psiholoģija” salīdzinājums ar līdzīgām programmām

Nr.	Augstākās izglītības iestāde	1.studiju gads	2.studiju gads	3.studiju gads	ERASMUS	Studiju forma un ilgums
1.	<b>SRH HOCHSCHULE BERLIN</b> Vācija	Uzņēmējdarbības vadība 1, mikroekonomika, makroekonomika, psiholoģija 1, sociālā psiholoģija, valoda, kvantitatīvās metodes 1, personības attīstība, uzņēmējdarbības vadība 2, ekonomikas pamati, ekonomikas psiholoģija, personības psiholoģija, kvantitatīvās metodes 2, valoda 1	Mārketings, starpkultūru menedžments 1, informātika, kvalitatīvā un kvantitatīvā pētniecība 1, konfliktu vadība, valoda 2, finanses, kontrole, grāmatvedība, tiesības, psiholoģiskā novērtēšana, kvalitatīvā un kvantitatīvā pētniecība 2, valoda 3, darba metodes	Tirgus psiholoģija 1, starpkultūru menedžments 2, valoda 4, prakse uzņēmumā, biznesa spēles, vadība, tirgus psiholoģija 2, pedagoģijas psiholoģija, valoda 5, bakalaura darbs	Nav informācijas	pilna laika klātiene 3 gadi
2.	<b>RHEINISCHE FACHHOCHSCHULE KÖLN</b> Vācija	Studijās apgūst biznesa un psiholoģijas priekšmetus. Papildus: 1.gadā personības psiholoģija un komunikācijas, biznesa studijas un apmācība. 2. gadā Train the trainer (prakse) un padziļinātās studijas psiholoģijā, ieskats biznesa psiholoģijā. 3. gadā personāla psiholoģija, tirgus izpēte, bakalaura darba izstrāde pamatojoties uz praksi, stratēģiskā vadība, organizāciju diagnostika			Nav informācijas	pilna laika klātiene 3 gadi vakaros un brīvdienās 3.5 gadi
3.	<b>HOCHSCHULE FÜR TECHNIK STUTTGART</b> Vācija	Personības un attīstības psiholoģija, vispārējā psiholoģija, grāmatvedība, mārketings, personāla vadība, statistika, ekonomika, darba tiesības un finanses	Galvenās jomas: tirgus izpēte, reklāmas psiholoģija, cilvēkresursu vadība, darba izpildes vadība, projektu vadība, komandas un organizācijas attīstība. Tās ietver: kontroli, finanses, sociālo un organizāciju psiholoģiju, kā arī psiholoģisko diagnostiku un novērtēšanu.	ir		pilna laika klātiene 3 gadi
4.	<b>FH BIELEFELD UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES</b> Bielefeld- Vācija	Vispārīgā psiholoģija 1, personības psiholoģija, sociālā psiholoģija, metodoloģija 1, uzņēmējdarbība, statistika, vispārīgā psiholoģija 2, darba un cilvēku faktors, metodoloģija 2, grāmatvedība ekonomika, angļu valoda	Devianta uzvedība, diagnoze un novērtējums, tirgus izpēte, starpkultūru komunikācija, organizācijas un personāla psiholoģija, tirgus un reklāmas psiholoģija, tiesības, ražošana, sagādes tīkli un mārketings, komunikāciju un menedžmenta kompetences, izvēles kursi	Izvēles kursi, BP projekts, prakse, bakalaura darbs	Nav informācijas	pilna laika klātiene 3 gadi

Nr.	Augstākās izglītības iestāde	1.studiju gads	2.studiju gads	3.studiju gads	ERASMUS	Studiju forma un ilgums
5.	<b>HOCHSCHULE FRESENIUS UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES</b> Vācija	Biznesa psiholoģija, vispārējā psiholoģija, statistika, psiholoģiskā diagnostika, pedagoģijas psiholoģija, situāciju izpēte, metodes un novērtēšana. <u>Specializācijas</u> pēc izvēles: Personāla psiholoģija, Tirdzniecības, reklāmas un mediju psiholoģija, Organizācijas psiholoģija un konsultācijas. Izvēles kursi ietver: klīnisko psiholoģiju, veselības psiholoģiju, slimnīcu vadību, mediju menedžments, komunikāciju menedžments, mārketinga menedžments, pasākumu vadība, sporta un izklaides vadība, tiešsaistes vadība, nodokļu konsultācijas/ audits, starptautiskā biznesa tiesības, starptautiskais menedžments, kontrole, loģistikas vadība, tirdzniecības vadība			Nav informācijas	pilna laika klātienē 3 gadi
6.	<b>DUBLIN BUSINESS SCHOOL</b> Īrija	Biznesa organizācija, biznesa zinātne un pētījuma tehnoloģijas, komunikācija un personāla attīstība, ekonomika, IT tehnoloģijas, mārketinga	Organizāciju kultūra menedžments, pārdošanas menedžments, psiholoģija, sociālā psiholoģija	Biznesa stratēģijas, globālā biznesa vide, cilvēkresursu vadība, personības/ indivīda atšķirības, organizāciju psiholoģija	Nav informācijas	pilna laika klātienē 3 gadi
7.	<b>BIRKBECK UNIVERSITY OF LONDON</b> Lielbritānija	Ievads biznesa psiholoģijā, Ievads biznesā, kvantitatīvās metodes, stratēģija un biznesa plānošana, finanšu vadība, Darba drošība un aizsardzība.	Mārketinga stratēģija, cilvēkresursu vadība, pētījuma metodes, profesionālā veselība un neirozinātnes, komandu darbs organizācijā, organizatoriskās izmaksas, darba dizains un motivācija	Patopsiholoģija un biznesa vide, pētījuma projekts, cilvēkresursu vadība, modernās pētījuma metodes, karjera un konsultēšana darbā, mācību un darbinieku attīstība	Nav informācijas	pilna laika klātienē 3 gadi (vakaros)
8.	<b>UNIVERSITY OF GREENWICH</b> Lielbritānija	Ievads uzņēmējdarbībā, personības un profesionālā attīstība 1, normatīvi un regulas uzņēmējdarbībā, menedžmenta prasmes, psiholoģijas pamati uzņēmējdarbībā, organizācijas kultūra	Biznesa ētika, starpkultūru menedžments, personības un profesionālā attīstība 2, biznesa un vadības psiholoģija, vadības un informācijas sistēmas, menedžmenta prasmes, organizācijas kultūra 2	Stratēģiskā vadība, bakalaura darbs, organizācijas kultūra, 3 galvenās problēmas menedžmentā, personības un profesionālā attīstība 3, izvēles priekšmets, cilvēka sasniegumi un organizācija	ir	pilna laika klātienē 3 gadi pilna laika vakara nodaļa 4 gadi nepilna laika neklātienē 6 gadi
9.	<b>LONDON SCHOOL OF BUSINESS &amp; FINANCE</b> Lielbritānija	Kvantitatīvās metodes, mārketinga, finanses, mikroekonomika, organizāciju attieksme, biznesa tiesības	Grāmatvedība, cilvēkresursu vadība, attīstības psiholoģija, talantu attīstība, mārketinga biznesa psiholoģija	Pētījumu metodes, starpkultūru menedžments, menedžments un līderība, projekta menedžments, kognitīvā psiholoģija (projekts)	Nav informācijas	pilna laika klātienē 3 gadi

Nr.	Augstākās izglītības iestāde	1.studiju gads	2.studiju gads	3.studiju gads	ERASMUS	Studiju forma un ilgums
10.	<b>RISEBA</b> Latvija	Mikroekonomika, Vadībzinības, Informācijpratība, Personības izaugsme un komandas veidošana, Vispārīgā psiholoģija, Ievads biznesa psiholoģijas pētniecībā, Biznesa komunikācijas angļu valodā 1, 2, Makroekonomika, Starpkultūru komunikācija un psiholoģija, Biznesa ētika, Grāmatvedība, Sociālā psiholoģija, Uzņēmējdarbība, Organizāciju psiholoģija, Ekonomikas psiholoģija, Prezentācijas prasme, Kurša darbs biznesa psiholoģijā 1	Mārketings, Personālvadība, Patopsiholoģija organizācijā 1, 2, Konflikta vadīšana un mediācija organizācijā, Komerctiesības, Kreativitāte uzņēmējdarbībā, Koučings biznesā, Civilā un vides aizsardzība, Patērētāju uzvedība, Biznesa komunikācijas angļu valodā 3, 4, Vadības grāmatvedība, Vadības psiholoģija, Personības izpētes metodes organizācijā, Zinātniski pētnieciskās metodes 1, Kurša darbs biznesa psiholoģijā 2	Finanšu vadīšana, Politiskā psiholoģija, Stratēģiskā vadībinība. Grupas vadīšanas psiholoģiskie aspekti, Inovāciju menedžments, Darba tiesības un darba aizsardzība, Starptautiskais mārketings, Starptautiskais bizness, Projektu vadīšanas pamati, Pieaugušo izglītošana, Biznesa psiholoģija, Zinātniski pētnieciskās metodes 2, Bakalaura darbs	ir	Pilna laika dienas nodaļa 3 gadi nepilna laika vakara nodaļa 3,5 gadi tālmācība 3,5 gadi

Visas programmas ir 3-gadīgas un pārsvarā tiek realizētas pilna laika formā. Tikai RISEBA paredz tik plašu izvēli studiju formai. Dažas no programmām paredz arī praksi vai projektus sadarbībā ar biznesa pārstāvjiem. Visas apskatītās programmas paredz studiju kursus gan biznesa jomā, gan psiholoģijas jomā. Trīs ārvalstu augstskolas piedāvā studentiem programmas ietvaros izvēlēties specializāciju, piemēram, psiholoģija personāla vadībā, psiholoģija mārketingā vai organizāciju psiholoģija un kultūra. Visas programmas paredz bakalaura darba izstrādāšanu un publisko aizstāvēšanu.

Nemot vērā to, ka akadēmiskās programmas „Biznesa psiholoģija” iegūstamais bakalaura grāds ir uzņēmējdarbības vadībā, turpmāk tiks apskatītas citas augstskolu programmas, kurās var iegūt bakalaura grādu uzņēmējdarbības vadībā. Kopumā 2016./2017. studiju gadā 18 Latvijas augstākās izglītības iestādes (8 no tām valsts augstskolas), ieskaitot RISEBA, piedāvāja bakalaura līmeņa studiju programmas, kas paredz bakalaura grāda un/vai profesionālās kvalifikācijas piešķiršanu uzņēmējdarbības vadībā. Kopumā tiek piedāvātas 40 studiju programmas. Visas augstskolas piedāvā studiju formas pilna un nepilna laika, izņemot REA, RSU un Ventspils augstskola, kuras piedāvā tikai pilna laika studijas. Tikai RISEBA, BSA, ISMA un TSI piedāvā studijas krievu valodā. BAT, BA un REA piedāvā apgūt šo programmu angļu valodā. Divas augstskolas, t.i. RISEBA un BAT, piedāvā apgūt uzņēmējdarbības programmu arī tālmācības formā. Studiju maksa pilna laika programmās svārstās no 1580 EUR par vienu studiju gadu līdz 2260 EUR, nepilna laika programmās – no 1300 EUR līdz 1475 EUR gadā. Viszemākās cenas ir TSI, savukārt augstākās cenas ir BAT. Bet visas augstskolas piedāvā plašas atlaižu iespējas.

Pārsvarā visas augstskolas piedāvā studijas latviešu valodā, krievu valodā studijas piedāvā RISEBA, BSA, TSI un ISMA. Savukārt pēdējo trīs gadu laikā augstskolas sāk piedāvāt studijas arī angļu valodā, lai piesaistītu arī ārvalstu studentus, un to jau piedāvā BAT, TSI un BA. RISEBA programmā nav paredzētas studijas angļu valodā, kas ierobežo ārvalstu studentu piesaistīšanu un ienākošo studentu pieņemšanu Erasmus+ projekta ietvaros.

Augstskolas aicina pieredzējušus speciālistus vadīt praktiskās nodarbības, atklātas lekcijas un tml. Bet RISEBA un BAT var izdalīt ar to, ka 2012./2013. studiju gadā tās ir dibinājušas savus biznesa inkubatorus, lai palīdzētu studentiem īstenot savas biznesa idejas un kļūst par veiksmīgiem uzņēmējiem. Radošais RISEBA biznesa inkubators tiek piedāvāts visiem studējošiem, ieskaitot Biznesa psiholoģijas studentus.

Pēdējā laikā aizvien lielāku popularitāti iegūst akadēmiskās, jeb īsāka laika bakalaura programmas, tāpēc kopējais studiju ilgums arī kļūst svarīgs faktors. Studēt gribošie sāk vairāk pievērst uzmanību akadēmiskajām programmām, kuru ilgums ir 3 gadi. Šāda veida programmu uzņēmējdarbības vadībā piedāvā tikai RTU, RSU un RISEBA. Tomēr šo augstskolu piedāvājumu nevar viennozīmīgi salīdzināt ar programmu Biznesa psiholoģija, jo saturiski RTU,



RSU programmas vairāk līdzinās klasiskai uzņēmējdarbības programmai nevis starpdisciplinārai, ietverot psiholoģiju.

Studējošo starptautiskās iespējas ir ļoti svarīgs faktors, jo praktiski visi studējošie ir ieinteresēti iegūt starptautisko pieredzi un arvien vairāk izmanto augstskolu piedāvātas iespējas. Visvairāk šīs iespējas ir attīstītas RISEBA un BAT, kas piedāvā gan starptautisko apmaiņu Erasmus+ projekta ietvaros (gan studijas, gan prakses), gan dubultgrāda programmas, gan starptautisko divpusējo apmaiņu ar trešajām valstīm. Visvājāk starptautiskā sadarbība ir attīstīta ISMA. Visas pārējās augstskolas īsteno tikai Erasmus+ projektu.

Materiāli-tehniskais nodrošinājums visās augstskolās ir labs – auditorijas ir aprīkotas ar prezentācijas iekārtām, ir savas bibliotēkas, ir aprīkotas datorklases un tml. RISEBA var izdalīt no pārējiem ar to, ka augstskolai ir Arhitektūras un mediju centrs H2O6, kas ir aprīkots ar dažāda veida tehnoloģijām (audio, video, multimedija u.tml.), kuras var izmantot interaktīvās studiju vides veidošanai. Šobrīd gan Arhitektūras un mediju centrs studiju programmas „Biznesa psiholoģija” studējošajiem pieejams tikai dažādu pasākumu organizēšanai, taču būtu lietderīgi turpmāk pilnveidot Arhitektūras un mediju centra izmantošanu arī „Biznesa psiholoģijas” studijās, tā dažādojot un modernizējot studiju vidi.

Atrašanās vieta ir vismazāk ietekmējošs faktors programmas un mācību iestādes izvēlē, tomēr daži studenti, īpaši strādājošie cilvēki un citu reģionu iedzīvotāji, ņem vērā arī šo faktoru. Runājot par augstskolu galvenajām studiju vietām, t.i. par Rīgu, var atzīmēt, ka RISEBA telpas atrodas vistuvāk pilsētas centram salīdzinājumā ar pārējām augstskolām, kā arī tuvumā ir pieejams jebkura veida sabiedriskais transports. Runājot par Latvijas reģioniem, var atzīmēt BSA, kurai ir reģistrētas 7 filiāles dažādos Latvijas reģionos, BAT ir 5 filiāles, ISMA ir 3 filiāles, TSI un RISEBA ir pa vienai filiālei Daugavpilī. Diemžēl, nav pieejama informācija, vai šajās filiālēs tiek īstenotas uzņēmējdarbības bakalaura programmas, jo, tomēr, pēdējos gados ir vērojama tendence, ka jaunieši pēc vidējās izglītības iegūšanas nevēlas palikt reģionā un dodas studēt uz galvaspilsētu vai pat uz ārzemēm. BA filiāles nav.

Kopumā var secināt, ka starp aplūkotajām izglītības iestādēm, līderi pēc definētiem kritērijiem ir TSI, BAT un RISEBA. Galvenās TSI priekšrocības ir zema studiju maksa un studiju programmu studiju formas, valodas un ilgums. BAT galvenās priekšrocības ir budžeta vietas un studiju maksas atlaižu klāsts, starptautiskās iespējas studentiem un sadarbība ar uzņēmējdarbības vidi. RISEBA galvenās priekšrocības ir starptautiskās iespējas studentiem, sadarbība ar uzņēmējdarbības vidi un studiju formas.

Nemot vērā Latvijas demogrāfisko situāciju, kad studējošo kopskaits strauji samazinājās (pēdējo 5 gadu laikā tās ir samazinājies par 25%), visas augstskolas ir ieinteresētas ārējo tirgu apgūšanā, t.i. ārvalstu studentu piesaistīšana. Tas nozīmē, ka tādi faktori kā studiju valoda, ārvalstu studentu atbalsts, t.sk. dzīves vietas nodrošināšana, kļūst ļoti svarīgi. Kā jau tika minēts

3 augstskolas jau piedāvā uzņēmējdarbības studijas angļu valodā, savukārt savas kopmītnes ir tikai divām augstskolām, t.i. BAT un BA. Pārējās augstskolas ir dibinājušas sadarbību ar dažādām viesnīcām par studentu izmitināšanu.

Studiju maksas atlaižu klāsts un budžeta vietu esamība arī piesaista potenciālos studentus. Lai kaut cik konkurētu ar valsts augstākās izglītības iestāžu budžeta vietām, arī juridisko personu dibinātās augstskolas sāk piedāvāt savas „budžeta” vietas, kuras finansē no saviem līdzekļiem. Pēc šī faktora BAT atrodas virzībā, jo kopumā piedāvā 25 budžeta vietas, kuras tiek sadalītas proporcionāli pretendentu skaitam, kuri pieteikušies konkursam attiecīgajā studiju programmā. Tas nozīmē, ka vidēji katrā bakalaura programmā, t.sk. uzņēmējdarbības vadības programmā, varētu būt 4 budžeta vietas. Kā arī BAT piedāvā 80 stipendijas 570 EUR apmērā, kas arī tiek sadalītas proporcionāli to pretendentu skaitam, kuri pieteikušies konkursam attiecīgajā studiju programmā. Vidēji uz vienu studiju programmu tās varētu būt 15-20 stipendijas. Bez tam BAT piedāvā ļoti plašu atlaižu klāstu studiju laikā. TSI piedāvā kopumā 50 budžeta vietas, t.i. vidēji 5 vietas uz katru programmu. RISEBA Biznesa psiholoģijas programmā tiek piedāvātas 2 budžeta vietas un programmā „Uzņēmējdarbības vadība” arī piedāvātas 2 budžeta vietas. Savukārt pārējās augstskolas 100% finansētās studiju vietas nepiedāvā. Visas augstskolas piedāvā diezgan plašu atlaižu klāstu.

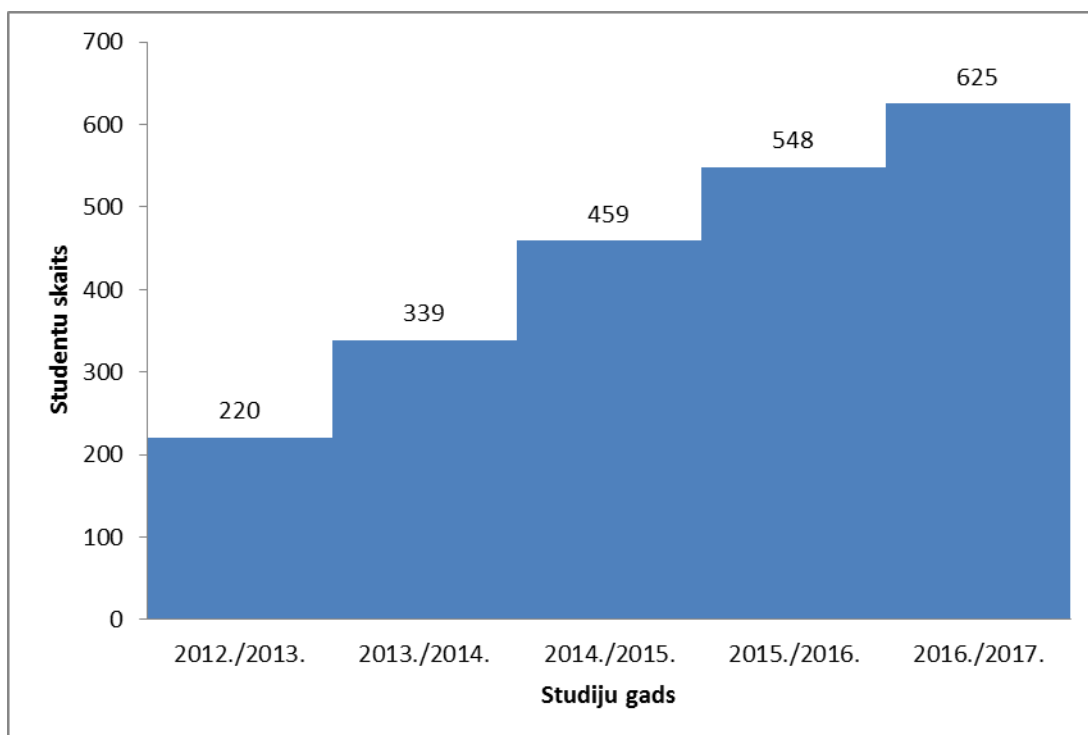
Savukārt bakalaura grādu psiholoģijā piedāvā iegūt 6 no Latvijas augstskolām: DU, LU, RPIVA, RSU, SPPA un BPMA. Šo programmu salīdzināšana netiks veikta, jo atšķiras iegūstamais grāds - sociālā zinātnē psiholoģijā.

Kopumā var teikt, ka RISEBA studiju programma pēc struktūras atbilst līdzīgām studiju programmām Eiropā. Tajā ir iekļauti visi studiju kursi, kas sniedz nepieciešamās zināšanas un iemaņas uzņēmējdarbības organizācijas un vadības jomā, kā arī plaši tiek piedāvāti biznesa psiholoģiskie aspekti. Studiju programmas līdzsvarotība un tās starptautiskā ievirze ir raksturīgākās iezīmes, kas atšķir RISEBA realizēto studiju programmu no citu augstskolu piedāvātajām. Latvijā tā ir unikāla programma, kurai pagaidāmi nav citu analoģu. Tomēr, ņemot vērā programmas pieaugošo popularitāti, nākotnē pastāv risks, ka var rasties arī alternatīvas konkurējošas programmas Latvijā.

## 5. pielikums. Informācija par studējošajiem pārskata periodā.

### Studējošo skaits

2016./2017. studiju gadā kopējais studējošo skaits programmā „Biznesa psiholoģija” bija 625 studenti, tas ir par 12,32% vairāk nekā pagājušajā studiju gadā (2015./2016. studiju gadā – 548). Studentu skaita dinamika atspoguļota 5.1. attēlā.

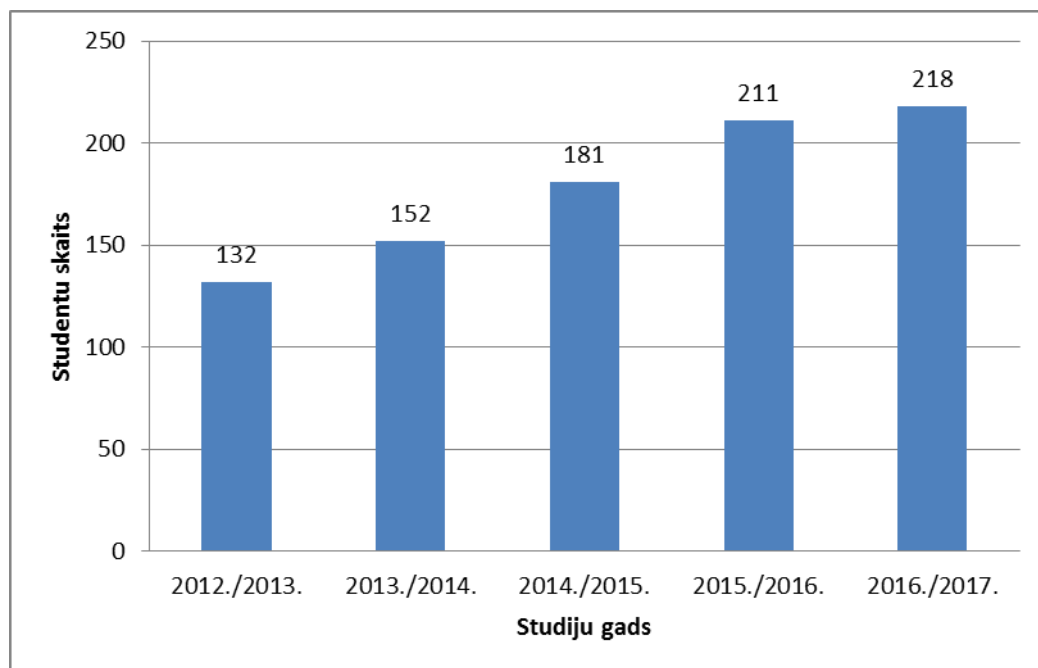


5.1.attēls. Studentu skaita dinamika laikā no 2012./2013. studiju gada līdz 2016./2017. studiju gadam

512 studējošie (81,92%) ir pilna laika studenti, un 113 (18,08%) ir nepilna laika studenti. Studiju programmu tālmācības formā 2016./2017. studiju gadā apguva 172 studenti jeb 27,52% no visiem studiju programmas studentiem.

### Uzņemto studentu skaits programmā

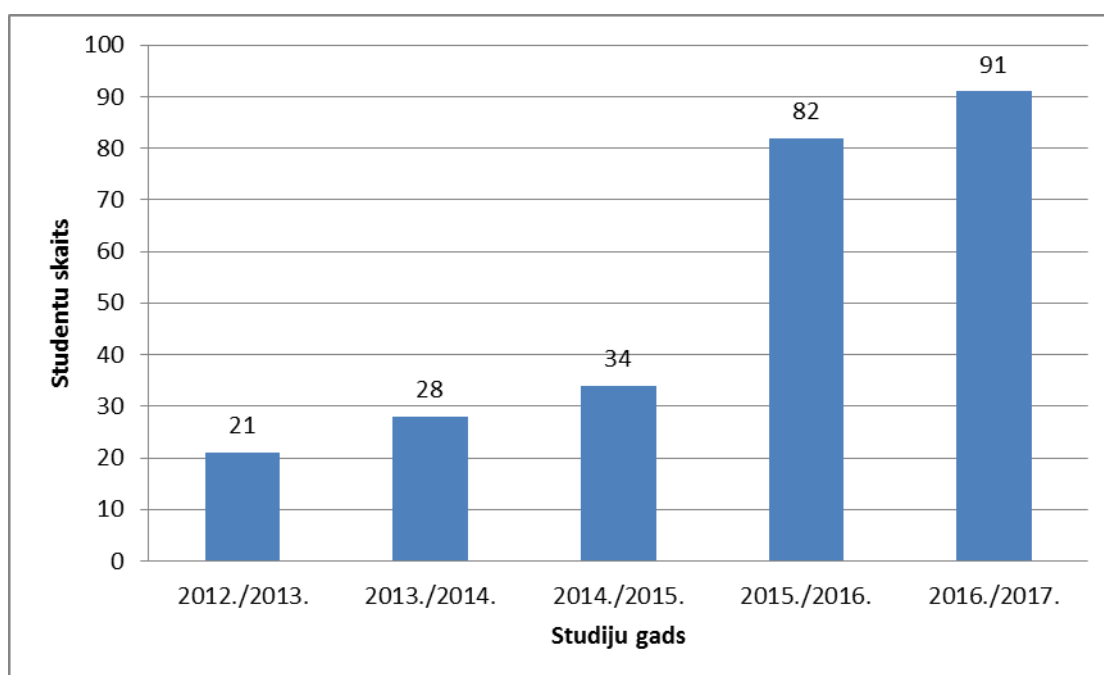
2016./2017. studiju gadā tika uzņemts 218 students, kas ir par 3,28% vairāk nekā iepriekšējā studiju gadā. No tiem 43 (19,72%) studenti imatrikulēti pilna laika studijās, bet 175 studenti (80,28 %) nepilna laika studijās. Uzņemto studentu skaita dinamika no 2012./2013. līdz 2016./2017. studiju gadam atspoguļota 5.2. attēlā.



5.2. attēls. Uzņemto studentu skaita dinamika laikā no 2012./2013.studiju gada līdz 2016./2017.studiju gadam

### Absolventu skaits

Absolventu skaits ir ievērojami pieaudzis 2016./2017. studiju gadā. Kopš studiju programmas īstenošanas, to absolvējuši 256 studējošie, no kuriem 91 (35,54%) novērtējuma perioda laikā. Absolventu skaita dinamika no 2012./2013. līdz 2016./2017. studiju gadam atspoguļota 5.3. attēlā.



5.3.attēls. Absolventu skaits laikā no 2012./2013. līdz 2016./2017.studiju gadam.

## Studējošo aptauju rezultātu kopsavilkums

Studiju procesa gaitā regulāri tiek veikta studējošo aptauja gan par studiju saturu, gan pasniedzējiem. Aptauja tiek veikta katra studiju kursa noslēgumā un tās respondenti ir visi programmā studējošie.

Kursu novērtēšanai izvirzīti 11 kritēriji, kas vērtējami 5 ballu skalā, kur 1 ir pilnīgi nepiekrītu, bet 5 - pilnīgi piekrītu. Kopumā vērtējumus var atzīt par pozitīviem gan studiju satura, gan mācībspēka vērtējuma ziņā (skat.5.4.att.).

Studiju kursu vidējais novērtējums ir augsts: 4,4 balles. Īpaši augstu studenti ir novērtējuši to, ka nodarbību laikā viņi var brīvi uzdot jautājumus un piedalīties diskusijās; nodarbību savlaicīgumu; kursa ietvaros ir iegūtas jaunas zināšanas; ir labi informēti par kursa saturu, prasībām un kritērijiem. Zemākie vērtējumi ir kritērijos, kas nosaka pasniedzēju pieejamību konsultācijām, pasniedzēju skaidrojumus par novērtējumu pārbaudījumos un studiju kursa nodrošināšanu ar nepieciešamajiem materiāliem.



5.4.attēls. Studiju kursu novērtējums 2016./2017.studiju gadā

Studējošo aptauju rezultātus pārrauga studiju programmas direktors un tie tiek ņemti vērā, veicot ikgadējo akadēmiskā personāla izvērtējumu, kā arī plānojot pasniedzēju sastāvu nākamajam studiju gadam. Līdz ar to studējošo viedoklis ir viens no studiju kvalitāti veidojošiem faktoriem un kvalitātes indikatoriem.

### **Absolventu aptaujas un to analīze**

Studiju programmas absolventi tiek sagatavoti darbam augstākā un vidējā līmeņa vadītāju amatos, kurā darba pienākumu veikšanai ir nepieciešama uzņēmējdarbības vadības pamatprincipu pārzināšana. Kā arī programmas absolvents iegūst nepieciešamās zināšanas un prasmes sava uzņēmuma dibināšanai un attīstīšanai.

Pārskata periodā tika veikta absolventu aptauja netīšās izlases veidā. Kopā uz aptaujas jautājumiem atbildēja 30 respondenti - studiju programmas 2016. gada absolventi vecumā no 21 līdz 26 gadiem, starp kuriem ir 18 sievietes un 2 vīrieši.

Aptaujas analīze liecina, ka absolventi ir apmierināti ar studiju kvalitāti un programmas atbilstību darba tirgus prasībām (skat. 5.1. tabulu).

Novērtējot vairākus ar studiju procesu un ar tā lietderīgumu saistītus faktoros 5 ballu sistēmā, kur 0 – “pilnībā neapmierina” un 4 – “pilnībā apmierina”, visaugstāko vērtējumu ieguva faktori: “Drošība RISEBA vidē”, “Iegūtās kompetences”, “Pasniedzēju atbalsts studentiem”, “Pasniedzēju profesionalitāte”, “Mācību programmas saturs un tās atbilstība darba tirgus prasībām”.

5.1. tabula. Absolventu aptaujā iegūtie rezultāti.

<b>Faktori</b>	<b>Vidējais vērtējums</b>
Drošība RISEBA vidē	3.93
Iegūtās kompetences	3,80
Pasniedzēju atbalsts studentiem	3.76
Pasniedzēju profesionalitāte	3.70
Mācību programmas saturs un tās atbilstība darba tirgus prasībām	3.63
Piedalīšanās mācību procesa organizācijā	3.53
Iespēja demonstrēt savas individuālās prasmes un iemaņas	3.53
Iegūtie sakari	3.23
Konkurētspēja tirgū	3.23
Studenta un RISEBA mērķu sakritība	3.23
Mācību procesa organizācija	3.07
Mācību metožu mērķtiecīgums un studentu individuālās vajadzības	3.07

Augstskolā un arī studiju programmā darbs ar absolventiem tikai tagad sāk attīstīties. Šī darbības attīstības perspektīva ir atspoguļota arī augstskolas stratēģiskajos mērķos tuvākajos divos gadiem, tāpēc var gaidīt, ka tuvākajā nākotnē augstskolas darbs ar absolventiem kļūs mērķtiecīgāks.

2012. gadā ir dibināta biedrība „RISEBA absolventu asociācija” un šobrīd augstskolā tiek papildināta absolventu datu bāze, kas ļaus efektīvāk sekot līdzi absolventu gaitām, kā arī iesaistīt absolventus augstskolas dzīvē.

### **Studējošo pašpārvalde un līdzdalība studiju procesa pilnveidošanā**

Studējošo pašpārvalde RISEBA nodrošina demokrātijas principu īstenošanu augstskolas pārvaldē. Studējošo pašpārvalde darbojas kā tilts starp studējošajiem un augstskolas administrāciju. RISEBA studējošo pašpārvaldi veido augstskolas studenti, kas pārstāv studējošo intereses augstskolas Senātā, Satversmes sapulcē, kā arī studiju programmas padomē, kurā tiek uzklauts studējošo viedoklis par problēmjasutājumiem, kā arī ņemts vērā studējošo viedoklis attiecībā uz plānotajām izmaiņām studiju programmā un programmas attīstības perspektīvu.

Lai pilnveidotu ikdienas studiju procesu, regulāri tiek organizētas arī neformālās studentu grupu sanāksmes, kuras vada studiju programmas direktors. Tajās studenti tiek iepazīstināti ar studiju procesa turpmāko attīstību, jauniem studiju kursiem un pasniedzējiem. Sanāksmēs studējošajiem ir iespēja izteikties par tā brīža studiju procesa kvalitāti un studiju procesa organizāciju. Pamatojoties uz aptauju rezultātiem un studentu grupu sanāksmēs pārrunāto, tiek veiktas izmaiņas gan studiju saturā, gan pasniegšanas formā.

Katrai grupai tiek nozīmēts arī kurators, kas palīdz nodrošināt efektīvāku komunikāciju starp augstskolas studējošajiem un darbiniekiem. Kurators ir augstskolas akadēmiskais mācībspēks, administratīvais personāls vai studējošo pašpārvaldes loceklis, kas uzņemas atbildību/aizbildniecību kādai no studentu grupām, radot studijām labvēlīgu vidi un stiprinot kolektīvu. Kurators ir persona, kurai studējošie neformāli var izteikt savus viedokļus un/vai ierosinājumus par studiju procesa pilnveidošanas iespējām.

RISEBA Studējošo pašpārvalde aktīvi darbojas arī organizējot dažādas neformālas aktivitātes, kas veido studentu dzīvi. Par tradīciju kļuvušas ikgadējās Ziemassvētku balles, sporta spēles, labdarības pasākumi, starptautiskā nedēļa, šie pasākumi sniedz studējošajiem iespēju aktīvi darboties, neformālā gaisotnē veidot kontaktus, kā arī paplašināt redzesloku.